

Een ooggetuigeverslag

Mijn jeugd in het Bussumse is nauw verweven met het begin van de televisie. Ik ben geboren in 1953 en heb in die begintijd veel gezien en beleefd. Ik was zelfs in het bezit van een soort personeelskaart van de Nederlandse Televisie Stichting (NTS). Op 2 oktober 1967 werd Studio Irene als tv-studio afgestoten. Ik heb toen mijn personeelskaart keurig ingeleverd en ging als 14-jarige met onbezoldigd pensioen. De televisie verloor haar oerstudio en wat mij betreft ook wel een beetje haar hart. Daar was alles klein, moest alles heel snel gebeuren, was het altijd heel warm en er heerste een teamgeest zoals je tegenwoordig bijna niet meer tegenkomt. Bij de sloop in 1992 verloor Bussum een ook internationaal spraakmakende gebouwtje...

Chris Leenders

Op een driewielertje

Op 2 oktober 1951 kwam de eerste Nederlandse officiële tv-uitzending uit de Studio Irene in Bussum. De televisie werd in een korte tijd heel groot. In 1955 kwamen Studio Eltheto en Studio Vitus erbij. Het tv-bedrijf groeide en groeide maar door. Als klein kind vond ik dat allemaal prachtig!

Ik reed dan op mijn driewielertje vanuit de St. Janslaan, waar mijn oma woonde, langs de Huizerweg naar de studio's. Dat kon makkelijk, want als je een zebepad overstak bleven de spaarzame auto's en fietsers keurig wachten tot je eroverheen was. Studio Irene had drie ingangen/uitgangen en daar stond altijd wel een deur van open. Je kon dan prachtig naar binnen kijken.

Een personeelskaart met nummer 0000

Vooral in Studio Irene werden veel kinderseries opgenomen, zoals *Dappere Dodo*, *Hokus Pokus*, het marionettentheater van Bert Brugman, de *Avonturen van Okkie Trooi* en zijn assistent Nono, Hannie Lips, *De Verrekijker* en niet te vergeten *Pipo de Clown* en natuurlijk *Wiebertje*. Op woensdag- en zaterdagmiddag

werden de kinderprogramma's uitgezonden. Vooral het kinderprogramma van Hannie Lips was geweldig (denk aan het zwaaien met haar handen aan het eind van het programma), en als je dan bij Studio Irene stond werd je meestal naar binnen getrokken om te figureren en om te klappen. Dat noemden ze dan oneerbiedig klapvee, wist ik veel! Wat ik nog wel weet, is dat de versnaperingen altijd heel lekker waren, want die kwamen

De schrijver in 1957 bij 'tante' Hannie Lips aan tafel (onderste rij, tweede van rechts)

Pipo de Clown (Cor Witschge), Mammaloe (Christel Adelaar) en Klukkluk (Herbert Joeks) in 1958

van banketbakker Tönis. Toen ik ongeveer 7 jaar was, kreeg ik een personeelskaart met nummer 0000. Dat was natuurlijk een geintje, maar met die kaart kon ik wel makkelijk overal in en uit lopen.

Veel gasten die optraden voor de televisie kwamen met de trein en liepen via de Brinklaan naar de studio's. Het was voor veel Bussumers gewoon leuk om die mensen dan in het echt te zien lopen. De rage was om handtekeningen te verzamelen van bekende Nederlanders. We hadden toen alleen nog maar Nederland 1. In 1964 kwam Nederland 2 erbij.

Studio Eltheto

Binnen een straal van zo'n driehonderd meter vanuit Studio Irene gezien stonden in die tijd alle belangrijke televisiegebouwen en het was werkelijk het televisiehart van Nederland! Studio Eltheto, achter de Vredekerk, was veel groter dan Studio Irene en had een hele grote studiovloer. Daar was altijd wel wat te doen, bijvoorbeeld repetities van later uit te zenden toneelstukken. Ook werden daar opnamen gemaakt voor de actualiteitenrubrieken van de verschillende omroepen.

Als ik naar Studio Eltheto ging, meldde ik mij bij de studiochef die dan mompelde: 'Ga maar in het hoekje zitten en hou je koest.' Wat later maakte ik 'promotie' en mocht ik

Gebouw Eltheto was oorspronkelijk het jeugdcentrum van de Vredekerk, maar werd in de jaren vijftig verbouwd tot televisiestudio: Studio Eltheto

De materiaalwagens van de NTS bij de garages achter de Vredekerk

vanaf de regieruimte boven alles volgen wat er op de vloer beneden gebeurde. Als er iets niet goed ging daar beneden, dan kon een regisseur behoorlijk vloeken en tieren. Ik heb in die tijd mijn vocabulaire wat vloeken betreft aardig uitgebreid. Toen ik dat thuis een keer uitprobeerde, had ik meteen een week huisarrest!

Achter Studio Eltheto waren negen enorme garages. Daar stonden de grote grijze reportage- en materiaalwagens van de NTS. Het waren joekels van wagens (zo'n 11 m lang), die van binnen helemaal waren volgestouwd met kleine monitoren en allerlei lampjes en meters. Daar kon ik dan de nodige uurtjes zitten kijken, want je kwam ogen te kort. Na ongeveer drie jaar kwamen er nieuwe reportagewagens, want de televisietechniek ontwikkelde zich zo vlug dat zo'n reportage-trein, die uit drie van die grote vrachtauto's bestond en die wel 1 miljoen gulden kostte, was afgeschreven! Dan kon ik opnieuw alles bekijken.

Studio Vitus

Vanuit Studio Vitus werden veel shows uitgezonden waarbij publiek aanwezig was. Ook

de grote dramaserie kwamen er vandaan. Doordat ik dat NTS-pasje had, mocht ik veel repetities bijwonen en dat vond ik reuze interessant. Na de verbouwing van Studio Vitus (1957-1959), werd het nog interessanter. Daar kwamen namelijk zogenoemde Ampexmachines te staan. Dat waren grote videorecorders (de voorlopers van de consumentenvideorecorders later), die per stuk een gewicht hadden van ruim 1000 kg. Op deze machines kon men zowel monteren als studio-opnamen vastleggen. Een zo'n brede Ampexopnameband van maximaal een uur kostte toen 3000 gulden!

Ik heb daar heel veel uurtjes gezeten en heb een scala aan programma's voorbij zien komen.

Ik was er natuurlijk niet alleen op woensdagmiddagen, maar ook in de schoolvakanties. En dan gingen wij wel eens naar het stamcafé van de NTS, café De Brink op de Brinklaan, in de volksmond 't Brinkie genoemd. Dat café werd gedreven door de familie Duller (Cees en Bep), en later kwamen daar hun twee zonen bij. Het werd voor mij al gauw oom Cees en tante Bep. Terwijl de heren van de techniek aan hun pilsje zaten,

Als ik eerlijk ben begreep ik die beelden ook niet allemaal, maar het was gewoon magisch voor mij, want wat ik op de lagere school leerde, bijvoorbeeld bij aardrijkskunde, kon ik nu via de (journaal)beelden zien.

Rekwisieten

Behalve de tv-studio's had de NTS in Bussum

nog zo'n 20 kleinere gebouwen in gebruik, variërend van grote villa's tot een garagebox voor opslag. Een van die gebouwen was de Ambachtsschool vlak achter Studio Irene. Toen die school eind jaren vijftig leeg kwam te staan, trok de NTS er meteen in. In dat gebouw werden de afdelingen decorontwerpen en decorbouw bouw en de afdeling rekwisieten gehuisvest. Op de lagere verdiepingen

Studio Vitus, voorheen het verenigingsgebouw van de St.-Vituskerk, werd vanaf 1953 gebruikt als studio 5a. Studio Vitus brandde in 1971 af. Dit was het begin van het einde van de televisie in Bussum

kreeg ik dan een flesje Joy (sinas-priklimonade). Ik was natuurlijk veel te jong om in een café te zitten, maar er was ook een restaurant bij, dus werd ik daar geparkeerd – tante Bep hield alles in de gaten!

De HCK

Na de verbouwing in 1959 kwam er nog een etage boven op Studio Vitus, waar alle hoofd- en eindcontrolefaciliteiten en de eindregie werden ondergebracht, de zogenoemde HCK (Hoofd Controle Kamer).

Toen ik de HCK ontdekte, was het voor mij helemaal bal. Op die kleine etage werd bepaald wat de kijker thuis op zijn televisie te zien kreeg. Beelden uit de hele wereld kwamen hier binnen en werden geselecteerd voor de kijker thuis. Iedere keer als ik in de HCK mocht komen, was dat een belevenis.

Café 't Brinkie, naast de St.-Vituskerk

De Ambachtsschool aan de Landstraat, oorspronkelijk de eerste openbare lagere school van Bussum (1888). Op de achtergrond is Studio Irene te zien

was het eerste filmcentrum gevestigd. Daar zaten medewerkers van de NTS in kleine kamertjes films aan elkaar te plakken of juist uit elkaar te halen. Let wel: men werkte in die jaren alleen met 16- en 35-mm-films, er was nog geen video. Dat was voor mij heel interessant om te zien. Ik kreeg vaak lege filmblikken mee naar huis.

Maar het klapstuk was toch wel de rekwi-sietenafdeling op de grote zolder. Daar was van alles te vinden wat men in de decors kon gebruiken: potten, pannen, lampen, schilderijen, salontafels, kasten, speelgoed, etc. Dan liep ik daar in een veel te lange bruine stofjas te banjeren en steeds zag ik nieuwe spullen liggen. In de beginjaren van de televisie schuimden de medewerkers van deze afdeling de Bussumse straten en hui-

zen af om aan de nodige spullen te komen, want er was nergens geld voor. De Bussumse gemeentereiniging deed trouwens ook een behoorlijk duit in het zakje. Als zij dachten dat er wel iets voor de televisie tussen zat, kwamen ze met de vuilniswagen langs. Dan werd er getoeterd en kwam men naar buiten gesneld of te kijken of er iets tussen zat wat gebruikt kon worden.

Concordia

Ten slotte was er nog Studio Concordia, maar dat vond ik geen echte televisiestudio omdat er geen interne faciliteiten waren zoals een regieruimte etc. Men maakte daar gebruik van zo'n reportagetrein. Uit Concordia werden vanaf 1964 wel de uitzendingen van onder anderen Willem Duys uitgezonden.